

TIINA TUPPURAINEN

Hänen
valtansa
alla

KARISTO HÄMEENLINNA

© Tiina Tuppurainen ja Karisto/Kustannusosakeyhtiö Otava 2021

ISBN 978-951-1-38070-2

OTAVA
KIRJAPAINO
Keuruu 2021

On paikka, jossa sijaitsee heikkoutta, valoherkkyyttä katseille ja sanoille. Kuin läpinäkyvää kudosta, jonka alla voi nähdä sydämen sykkivän.

Minussa sijaitsee tuo paikka, ja sinä tiedät sen. Sinä näet minut, sykkivät elimeni ohuen ihon alla, sinä katsot minua ja pidät näkemästäsi.

Tartut minusta kiinni. Noin. Pysy pystyssä ja suorista itsesi, ojenna sormesi. Onko niissä voimaa? Näytä kuinka kävelet. Hyvä. Saa kelvata.

Kosketus sähköistää kudoksen ja saa sen toimimaan halutulla tavalla. Käsi nousee ylös, painuu alas ja lyö tarvittaessa kovaa.

Näin me teemme. Näin tapahtuu seuraavaksi. Tule peräsäni.

Olen kaivannut sinua, valtaa, joka uhkaa musertaa minut alleen ja samalla nostaa minut muiden yläpuolelle. Olen halunnut olla muita parempi, hyvä sinun silmissäsi. Sinä sivelet niskaani, minä kehrään kuin tiikerinpentu.

Kietoudut ympärilleni kuin vesi. Pidät minua sylissäsi niin, etten pysty liikkumaan.

Jenna

”Ei mitään metoo-aktivistia. Uhriutuvat femakot ei sovi meidän brändiin”, Birgit sanoo.

Toimituspäällikkö on punainen. Tämä oli hänen viides ehdotuksensa. Birgit ei pidä siitäkään.

Kokoushuoneessa on hämärää. Nämä ihmiset ovat kauniita, he ovat pukeutuneet silkkimekkoihin, sifonkitoppeihin, korkokenkiin ja pillifarkkuihin. He hymyilevät kohteliaasti.

Birgitillä on selvästi huono päivä. Välillä hän on avokätisellä tuulella. Ensimmäinen vaihtoehto käy. Tänään jokaisessa ehdotuksessa on jotain vikaa. Liian vanha. Liian ruma. Oli kannessa kaksi vuotta sitten (kannattaisi tuntea vähän paremmin lehti, jossa työskentelee, Miia). Liian hörhö. Hirveä lehmä. Tiukkapiipo.

”Miksei?” uusi kauneustoimittaja kysyy.

Säälin häntä. Kysymys on väärä.

Birgit tarttuu silmälaseihinsa ja katsoo toimittajaa niiden yli.

”No. Heti kun keksit, miten jatkuvasta valittamisesta saa seksikkään jutun, kerro mullekin. Meidän lukijat on parikymppisiä lähihoitajia. Ne haluaa tietää, miten niiden kannattaa pukeutua treffeille. Ei ne halua ajatella, että niiden elämä on yhtä helvettä miesten takia.”

Lukijatutkimukset ja naistenlehtien nykytila osoittavat, että Birgit on väärässä, mutta en koskaan sanoisi sitä ääneen.

Birgitillä on leveät hartiat. Hän ei ole kovin pitkä, mutta hän näyttää pidemmältä kuin on. Birgit on leikannut hiuksensa niskasta melkein siiliksi ja värjännyt ne mustavalkoraidallisiksi. Toisella puolella hiukset ulottuvat korvan alle. Hän käyttää hyvin istuvia jakkupukuja ja rennompina päivinä silkkipaitaa farkkujen kanssa. Birgit haisee yllättävän vähän tupakalta siihen nähden, että hän polttaa koko ajan. Joskus olen niin onnekas, että hän pyytää minua mukaansa tupakalle lehtitalon sisäpihalle.

Kasvojen huomiota herättävin osa ovat silmät. Ne ovat vihreät ja hieman vinot, sellaiset, joiden katse on iloisenakin uhkaava. Syy ovat kulmakarvat, jotka ikään kuin painavat silmiä alaspäin nenänvarren tienoilta. Kulmakarvojen korkeimmissa kohdissa on terävät kärjet. Ripsenpidennykset osoittavat suoraan ylöspäin.

Birgitin nauru on matala ja käheä. Hän käyttää sellaisia sanoja kuten huora, ämmä, lehmä ja lutka mutta tekee sen eiralaisen seurapiirirouvan eleganssilla. Ikään kuin vitsillä, ironisesti.

Ulkona on kylmäkirjas syyspäivä. Katto on korkealla, sen rajassa kulkee putkia, jotka pitävät omituista ääntä. Ikkunalaudat ovat leveät ja valkoiset. Niiden päällä on laakealehtisiä kasveja, joista yksi on kuihtunut. Huoneessa on kylmä, vaikka lämmityksen pitäisi olla jo korjattu. Lattia on vahattua betonia. Nurkassa on pino tuoleja, joita kukaan ei koskaan käytä.

Ikkunasta näkyy tuuheita puita, joiden takana on Töölönlahti. Toimitus sijaitsee Etu-Töölössä kerrostalojen keskellä. Sijainti on ollut toiseksi tärkein kriteeri, kun minulle on tarjottu tätä työtä. Tärkein on ollut Birgit.

Ennen Birgitiä olin keskinkertainen toimittaja. Siltä minusta ainakin tuntui. Ihan kiva juttu, saattoi urheilutoimituksen esimies toisinaan sanoa. Ihan ok, ei loistava.

Birgit oli ensimmäinen, jonka mielestä olin parempi kuin muut.

Välillä minusta tuntuu, että hän katsoo minua sillä tavalla, tuo silmien ja suupieltien asento, se ei voi merkitä muuta. Luultavasti kaikki on kuvitelmaa.

Birgit huokaa kyllästyneesti ja hieroo ohimoitaan.

”Mila Engelissä voisi olla jotain kiinnostavaa, jos se ei ole kaikissa akkainlehdissä ensi kuussa, kun sillä tulee se uusi elokuva. Tarja, voisitko tsekata?”

Birgit nousee. Hän on pukeutunut tyköistuvaan housupukuun ja korkokenkiin, jotka eivät voi olla mukavat jalassa. Birgit ei koskaan pukeudu rentoihin vaatteisiin. En ole nähnyt häntä ikinä alle sadan euron puserossa.

”Jenna voisi tehdä sen. Se sun edellinen juttu siitä laulajasta oli hyvä. En olisi uskonut, että siitäkin harpusta saisi jotain uutta irti.”

Minä sävähdän. Birgit on kehunut minua muiden edessä. Tiedän, että tekisin mitä tahansa hän pyytäisi.

Jenna

Eeti on lähtenyt vuosi sitten. Olen tuskin pystynyt hengittämään ensimmäisten kuukausien aikana. Työ on helpottanut asioita. Minulla ei ole ollut aikaa ajatella Eetiä, kun olen tehnyt töitä myös iltaisin ja viikonloppuisin.

Muut ovat kateellisia siitä, miten hyvin tulen toimeen Birgitin kanssa.

”Mä luulen, ettei Birgit ole antanut mulle anteeksi sitä viimekesäistä”, Mira kuiskaa minulle raitiovaunussa, kun olemme lähdössä pois töistä.

”No onhan”, valehtelen.

Viime kesänä on ollut toimituksen kuvaukset. Kuvaaja on ollut ihastunut Miraan, se on ollut kaikille selvää. Hän on hakenut tauolla lähikahvilasta Miralle smoothien, koska tarjolla on ollut vain croissantteja, pullaa ja banaaneja ja Mira välttelee viljoja ja sokereita (banaanien glykeeminen indeksi on liian korkea).

Kuvausten jälkeen Miran on luvannut viedä Birgitin smokkitakin takaisin toimitukseen, koska hänellä on ollut auto ja Birgit on lähtenyt kuvauksista suoraan tapaamiseen. Mutta Mira on unohtanut lupauksensa. Hän on jäänyt kuvausten jälkeen juttelemaan kuvaajan kanssa ja suostunut, kun tämä on pyytänyt Miraa mukaansa moottoripyöräajelulle.

Seuraavana aamuna takki ei ole ollut toimituksessa. Birgit on ollut erittäin pettynyt, koska hän on aikonut laittaa sen ylleen kosmetiikkabrändin lounastilaisuuteen. Mira on tarjoutunut hakemaan takin heti studiolta Kalasatamasta, mutta aikaa on ollut liian vähän.

Birgit on sanonut Miralle, että tämä on käyttäytynyt epäammattimaisesti. Mira on alkanut itkeä, olen kuullut kaiken Birgitin suljetun oven takaa. Minun on käynyt Miraa sääli, ei hän ole ansainnut sellaista kohtelua.

Olen tiennyt, että takki on ollut pelkkä tekosyy. Että Birgit on ollut kateellinen Miralle ja hänen iholleen, joka on rusketunut tasaisesti Ibizalla ja Etelä-Ranskassa. Ehkä Birgit olisi itse halunnut olla kuvaajan ihailun kohde.

Minusta Birgit on kohtuuton, en silti osaa inhota häntä, koska hän vetää minua puoleensa.

Miralla on luonnonkiharat vaaleat hiukset, pisamia ja silmät, jotka muuttuvat viiruiksi, kun hän hymyilee. Mira pukeutuu tiukkoihin minihameisiin ja korkeisiin saappaisiin ja toppeihin, jotka tuovat hänen kehonsa piirteet esille.

Tiedän, että Mira on älykäs mutta hän ei aina näytä sitä, koska ihmiset haluavat hänen olevan mieluummin nätti ja höpsö. Birgit haukkuu Miraa minulle jatkuvasti. Koetan olla osallistumatta siihen, vaikka välillä minua naurattaa. Olen osa tätä peliä, annan sen tapahtua.

Jenna

Katselen Birgitin selkää. Hän haluaa pitää kävelykalavereita. Ajatus liikkuu paremmin, kun keho liikkuu, hän sanoo. Muuten Birgit ei harrasta liikuntaa. Hänen mielestään naiset ovat hurahtaneet naurettavaan terveystfasismiin: jokainen minuutti pitää mitata aktiivisuusrannekkeilla, jotka lähettävät meistä tietoa ylikansallisille yrityksille. Sellaiseen Birgit ei lähde. Yritän pysyä hänen tahdissaan.

Birgit on huolissaan lehden tulevaisuudesta. Meidän pitäisi kaupallistaa Glow yhtä taitavasti kuin lehden synnyinmaassa Yhdysvalloissa tehdään. Emme tavoita niitä nuoria, joille halusimme lehteä myydä. Mira on väittänyt työhaastattelussa olevansa someosaaja, ”mutta ei se kyllä ole sitä”, Birgit sanoo.

Minä haluan antaa hänelle juttuja, joista on hyötyä.

”Miten olisi se kontulalainen räppäri, joka suunnittelee vaatteita? Siitä on ainakin puhuttu paljon.”

”Ehkä, katsotaan”, Birgit sanoo.

Kohta Töölönlahti alkaa jäätyä. Tulee talvi, eikä minulla ole ketään, ketä rakastaa.

Birgitillä on neljä lasta, 16- ja 20-vuotiaat tytöt edellisestä avioliitosta sekä 10-vuotiaat kaksospojat miehensä Markon kanssa. Olen nähnyt heidät pari kertaa, en koskaan muista heidän nimiään, ehkä Joni ja Toni, vai sittenkin Jouni ja Tommi?

Kerran Birgit on tuonut kaksoset töihin, olen nähnyt heidät isänsä kanssa lehtitalon edessä kadun varressa. Marko on näyttänyt nuorelta, Birgit on häntä varmaan yli kymmenen vuotta vanhempi. Marko on ilmeisesti muusikko, en tiedä, elättääkö hän itsensä sillä.

Pojat ovat vaikuttaneet hemmotelluilta, vain toinen on totellut heti, kun Birgit on sanonut heille, ettei toimituksen kasvista saa nyppiä lehtiä. 10-vuotiaat ovat rajalla, he osaavat jo esittää välinpitämätöntä, silti he tekevät useimmiten mitä käsketään. Toisessa lapsessa on ollut vauhkoa energiaa. Olen nähnyt ikkunasta, kuinka hän on lyönyt veljeään kovaa nyrkillä selkään ennen autoon nousua.

Mietin, onko Birgit ikinä ollut naisen kanssa. Hän voisi hyvin olla lesbo.

Sandra laittaa minulle tekstiviestin. Hän muistuttaa, etten saa jättää perjantain naistenbileitä väliin.

Ajatus uuvuttaa minua. Alussa olen käynyt baarissa koko ajan. Krapulassa kaipuu on pahentunut, ja olen pari kertaa sortunut laittamaan Eetille tekstiviestin. En halua enää tuntea ikävää.

On hyvä, että Eeti on poissa. On hyvä, että voin olla hiljaa ja yksin. Istua sohvalla ilman, että hän kaipaa huomiota, käydä elokuvissa saamatta häneltä sen aikana kolmea viestiä. En enää kaipaa häntä. Paitsi silloin, kun on pimeää.

Jenna

Minusta piti tulla jotain muuta. Pienenä potkin jalkapalloa pihan poikien kanssa ja kävin talvisin hiihtämässä pienillä suk-sillani isän jäljessä.

Aloin harrastaa jalkapalloa seitsemänvuotiaana. Minusta tuli nopeasti joukkueen paras, maalien tekeminen oli minulle vaivatonta. Muut joukkueen jäsenet halusivat vain leikkiä, mutta minä halusin voittaa. Asuimme Espoossa rivitalossa, ja isä oli paljon poissa. Hän reissasi myyntitöiden vuoksi usein viikon-loppuisinkin. Äiti oli tilintarkastaja, joka ei koskaan jäänyt sairauslomalle. Ei edes silloin, kun hänellä oli kuumetta.

Äiti ja isä eivät olleet varakkaita, mutta mummi oli. Kävimme äidin kanssa usein hänen luonaan Kruununhaassa. Mummilla oli kattokruunu, vanhoja koristeellisia kalusteita ja tauluja, joissa poseerasi totisia vanhoja ihmisiä. Sinisissä lasi-maljoissa oli aina suklaakonvehteja, ja minä söin niitä salaa, vaikka äiti pyysi, etten söisi karkkia ennen illallista.

Mummilla oli monia sairauksia, joihin piti ottaa useita lää-keitä. Äidillä oli työnsä puolesta tarkka käsitys numeroista. Siitä, miten monta pilleriä piti ottaa mihinkin kellonaikaan ja milloin oli seuraava lääkäriaika. Hän huolehti, että mummi muisti nämä tärkeät numerot.

Jatkoin jalkapalloilua tosissani, pääsin parempaan joukkueeseen ja kehityin. Pidin syndini, nappikseni, pelisukkani ja pelipaitani hyvässä järjestyksessä ja vaadin äitiä silittämään peliasuni jokaisen pesun jälkeen. Hinkkasin likatahrat nappiksistani hammasharjalla.

Lukiossa alkoi vaikuttaa siltä, että jalkapallosta voisi tulla minulle ammatti. Pelasin alle 19-vuotiaiden maajoukkueessa ja valmistauduin joukkueeni kanssa EM-karsintoihin.

Sitten tuli keskiviikko, jolloin polveni muljahti oudosti pallovoitteluilanteessa. Siitä kuului pieni poksahdus, tuskin kuuluva. Jatkoin peliä ja ajattelin, että se todennäköisesti vain nyrjähti.

Pelin jälkeen polvi turposi. Valmentaja käski laittaa siihen jäätä ja lepuuttaa sitä pari päivää. Kävellessä polvi naksui oudosti.

Kun pahin turvotus oli laskenut, menin uudelleen harjoituksiin. Juostessa polvi alkoi jälleen naksua ja särkeä. Otin pari särkylääkettä ja ajattelin, että kipu menisi ohi.

Mutta se ei mennyt ohi. Äiti vaati minua menemään magneettikuvaan.

Polven nivelkierukka oli revennyt. Se tähystettiin, ja sain viisi viikkoa pelikieltoa. Se tuntui ikuisuudelta. En päässyt peleihin, en päässyt treeneihin, en voinut tehdä mitään. Polvea särki, mutta en olisi halunnut syödä enää lääkkeitä, sillä vatsani tuli niistä kipeäksi.

Piinallisen odotuksen jälkeen polvi alkoi hitaasti parantua. Särky lieveni, pystyin jopa juoksemaan.

Kunnes liukastuin kostealla nurmikentällä ja löin polveni sadettimen kanteen. Kipu oli terävä. Tuntui kuin juuri järjes-

tetty astiakaappi olisi revitty auki ja kaikki posliiniastiat olisivat levinneet lattialle ja särkyneet sirpaleiksi.

Polvilumpion pirstaleinen murtuma, eturistisiteen katkeaminen. Sanat kuulostivat etäisiltä, en hahmottanut niiden yhteyttä kehooni. Lääkäri sanoi, että polvi pitäisi leikata.

Leikkaava lääkäri oli minulle töykeä ja tuoksui tupakalta. Hän kutsui hoitajaa idiootiksi, kun tämä toi hänelle väärän instrumentin. Aavistin ennen nukahtamista, että jokin menisi vikaan.

Parin päivän päästä istuin sängyllä ja katsoin jalkaani, jota kannatteli pitkä saranatuki. Polvi tuntui väärältä. Äidin mielestä minun pitäisi vain tehdä sovitut harjoitteet ja levätä.

Istuin päiväkausia sohvalla ja ojensin jalkaa siten kuin fysio-terapeutti oli neuvonut. Katsoin ulos ikkunasta ja mietin joukkuettani, joka juoksi ja pelasi ja voitti ilman minua. Ja minä täällä sisällä, samean ikkunan takana, ojentelemassa jalkaani kuin maahan pudonnut linnunpoikanen.

Paraneminen oli hidasta, vaikka noudatin lääkärin ja fysio-terapeutin ohjeita pikkutarkasti. Polvi oli turvonnut, kipeä ja huterana. Iltaisin se kuumeni, ja pidin sen päällä kylmäpussia. Taituttaminen ei onnistunut lainkaan.

”Kuules tyttö, kyllä se polvi kuntoon tulisi, jos et rasittaisi sitä väärin”, lääkäri sanoi.

Hänellä oli suuret hampaat ja likaiset silmälasit. Hän ei edes katsonut minua vaan tiputteli sanojaan tietokoneen ruudulle, selin minuun päin.

Kaksi kuukautta myöhemmin kokeilin kevyttä hölkkää, ja polvi petti alta. Minä makasin pururadalla ilman polvea. Sitten tuli kuvottava kipu.

Tällä kertaa mummi halusi ehdottomasti maksaa polveni hoidon. Se leikattiin vielä kerran toisessa sairaalassa. Ortopedi oli suomenruotsalaisella tavalla mukava, hänellä oli vaaleat suorat hiukset ja lempeät silmät. Hän ihmetteli, miten polveni oli saatu niin hirveään kuntoon.

Oli tapahtunut hoitovirhe, polveni oli leikattu väärällä tavalla. Ruuvi oli väärässä paikassa. Leikkaava lääkäri kiisti kaiken.

Äiti teki leikkauksen epäonnistumisesta vahinkoilmoituksen Potilasvakuutuskeskukseen. Leikkauksen jälkeen polvi tuntui heti vähän paremmalta. Paraneminen alkoi nopeammin kuin edellisellä kerralla.

Mutta minä en enää halunnut jatkaa jalkapalloa. En luottanut kehooni. En uskaltanut palata takaisin kentälle, sillä ei polvesta olisi kuitenkaan ollut mihinkään. Olin alkanut pelätä loukkaantumista.

Hoitovirheen tehnyt lääkäri ei vaikuttanut olevan pahoillaan, hän jopa kutsui minua valehtelijaksi. Hänet tuomittiin lopulta sakkoihin.

Olisin halunnut unohtaa koko asian ja muuttaa jonnekin, missä kukaan ei tuntisi minua.

Sandra painosti minut antamaan haastattelun luokkakaverimme äidille, joka oli töissä iltapäivälehdessä. ”Lupaava jalkapalloura katkesi hoitovirheeseen”, juttu otsikoitiin.

Sen jälkeen aloin saada toimituksen kautta lukuisia yhteydenottoja saman lääkärin uhreilta. He tunnistivat tämän ”Ai sitä on vähän googlailtu ja leikitty lääkäriä” -heitosta, vaikka jutussa ei mainittu miehen nimeä. Lehti teki haastattelustani jatkojutun, jossa ihmiset kertoivat omia tarinoitaan samasta lääkäristä.

Myöhemmin kuulin, että lääkäri oli muuttanut Lappiin ja ryhtynyt matkailuyrittäjäksi.

Sillä ei ollut enää merkitystä. Se ei tehnyt polvestani parempaa. Kirjoitusten jälkeen hain Helsingin yliopistoon opiskelemaan viestintää ja pääsin sisälle. Olin aina ollut hyvä kirjoittaja, niin opettajat olivat minulle kertoneet. Ajattelin, että voisin olla edes urheilutoimittaja, jos en muuta. Vaihtoehto tuntui lohdutuspalkinnolta, sitä se myös oli.

Sen jälkeen kaikki meni ihan hyvin. Sain ihan hyvän arvosanan gradustani, ihan hyviä kesätyöpaikkoja, jotka johtivat ihan hyviin määräaikaissuuksiin ja ihan hyvään palautteeseen. Minusta tuli ihan hyvä toimittaja. Mutta minä en halunnut olla ihan hyvä. Halusin olla paras.

Ja vasta Birgit sai minut tuntemaan, että olin.